

Hoofdstuk 1: Waar produceren

Open economie- Een land handelt veel met het buitenland, importeert & exporteert veel
Er is meer keuze aan goederen of diensten dan in een gesloten economie

Concurrentiepositie - Geeft weer in welke mate een bedrijf bereid is om hetzelfde product beter/goedkoper te produceren dan andere bedrijven

Internationale handel= internationale ruil

Landen **specialiseren** zich in waar ze goed in zijn hierdoor ontstaat er internationale ruil/handel

Oorzaken waarom landen zich specialiseren:

- 1) Natuurlijke omstandigheden
- 2) De loonkosten en kwaliteit per product
- 3) Infrastructuur
- 4) Stabiliteit

- 1) **Natuurlijke omstandigheden-** In een land waar bijvoorbeeld veel zon schijnt kunnen druiven goed groeien, dit land zal zich gaan specialiseren in wijn.
- 2) **De loonkosten en kwaliteit per product-** Wanneer de loonkosten per product laag zijn, kunnen de producten voor een lagere prijs worden geproduceerd en worden afgezet

Arbeidsproductiviteit- Geeft aan hoeveel een werknemer in een bepaalde periode produceert

Loonkosten per product - Hangt af van loonkosten per product & arbeidsproductiviteit

Loonkosten per product omhoog- Prijzen omhoog- Internationale concurrentiepositie omlaag

Technische ontwikkelingen, hoge scholingsgraad etc zorgen voor hogere arbeidsproductiviteit

Innovatie- Investerings in betere en modernere kapitaalgoederen zoals machines

- 3) **Infrastructuur-** Leidt tot aanvoer van grondstoffen of overleg, waardoor de productie soepeler verloopt wat leidt tot lagere productiekosten
- 4) **Stabiliteit-** Landen met veel stakingen of tegenstellingen zijn onaantrekkelijk voor internationale bedrijven, omdat er veel onzekerheid is

Vrijhandel leidt tot specialisatie en vergroot de concurrentie

De **EU** heeft een vrijhandel met elkaar afgesproken, ook hebben ze een speciaal buitentarief

Protectionisme- Landen of groepen landen die binnenlandse producenten beschermen door *subsidies* te geven aan binnenlandse producenten en buitenlandse producenten te weren **met heffingen**

Tarifaire maatregelen- Invoerrechten & Exportsubsidies

Invoerrechten/invoerheffingen- Importproducten worden belast met een heffing, waardoor ze duurder op de binnenlandse markt verschijnen

De hoogte van de invoerheffingen verschillen per product

Export Subsidie- Subsidie op export waardoor producenten tegen een lagere prijs kunnen exporteren naar het buitenland

Non-tarifaire maatregelen- Invoercontingenten & kwaliteitseisen

Invoercontingenten/ kwaliteitseisen- Er worden beperkingen opgelegd aan de hoeveelheid of de waarde van de geïmporteerde producten

Door kwaliteitseisen op te leggen aan buitenlandse producten, kunnen sommige van deze producten makkelijk van de binnenlandse markt worden geweerd

Argumenten voor het toepassen van protectionistische maatregelen:

- 1) **Infant Industry-argument** - Beschermen en kans bieden aan jonge industrieën
- 2) **Werkgelegenheid** - Een bepaalde industrie wordt beschermd tegen buitenlandse concurrentie, zo wordt de werkgelegenheid in de industrie vrijgesteld
- 3) **Antidumping Argument-** Exporteren tegen een lagere prijs dan de kostprijs waardoor er een nieuw afzetgebied wordt veroverd.

Protectionisme leidt er niet altijd toe dat de producten daar worden geproduceerd waar ze het beste geproduceerd kunnen worden

Gevolg van heffingen op ingevoerde landbouwproducten is dat een consument meer betaald dan nodig is

---

Hoofdstuk 2: Samenwerken in Europa

Redenen samenwerking EU:

- 1) Bevorderen van internationale handel binnen EU
- 2) Beleid ene land met invloed op andere land

Om deze samenwerking te laten slagen moet er **collectieve dwang** worden toegepast, iedereen moet meedoen indien dat niet gebeurt moet er een straf volgen er wordt gewerkt onder een overkoepelende organisatie

Gevangenendilemma- Iedereen maakt uit eigenbelang een voordelige keuze, de uitkomst is dan echter niet optimaal

Dominante strategie - Strategie die voor ieder individu het gunstigst is, wat de ander ook doet

Collectieve dwang - Bestaat uit bindende afspraken, wetten en verdragen, maar ook uit sociale normen, collectieve dwang kan er voor zorgen dat niet ieder voor het eigenbelang kiest

---

Hoofdstuk 3: Stabiliteits- en groeipact

De **EMU-landen** vormen de Economische en Monetaire unie hebben de Euro als betaalmiddel

Volgens de **EMU** mogen de overheidstekorten niet oplopen boven de 3% en de staatsschuld mag niet boven 60% van het bbp komen

Stabiliteits- en groeipact- Verdrag waarin de genoemde afspraken tussen de EMU-landen zijn vastgesteld

Bij een overschrijding van de 3% norm krijgen de landen een **waarschuwing** als dit een jaar later nog steeds zo is kan het land een **boete** krijgen

Overheidstekort/begrotingstekort- Uitgaven van de overheid zijn in een jaar groter dan de ontvangsten

overheidsinkomen bestaat voornamelijk uit: 1) Belastingen
2) Sociale verzekeringen premies

Stroomgrootheid- Wordt gemeten over een bepaalde periode

Overheidstekort= Stroomgrootheid (net zoals het inkomen dat ook is)

Staatsschuld/overheidsschuld- Totale schuld van overheid in die in loop der tijd is opgebouwd

Als de overheid een tekort heeft moet zij gaan **lenen**, hierdoor stijgt de schuld

De staatsschuld neemt af bij **aflossing van de schuld**

Vermogensmarkt - Spaargeld wordt hier **aangeboden** door:

- 1) Pensioenbedrijven
- 2) Banken
- 3) Andere bedrijven
- 4) Particulieren

Spaargeld wordt op vermogensmarkt **gevraagd** door:

- 1) Overheden
- 2) Bedrijven
- 3) Particulieren

Obligatie- Schuldbewijs, als iemand een Obligatie van \$100 koopt van een bedrijf leent hij dus \$100,- uit aan dat bedrijf

Voorheidsgrootheid- Grootheid gemeten op een bepaald moment

Staatsschuld= Voorheidsgrootheid

Inflatie- De vraag naar producten stijgt, productiecapaciteit kan dit niet aan, dus prijs stijgt

Door het beperken van overheidstekorten wordt de kans op inflatie kleiner

Hoge overheidstekorten leiden tot een **hogere rentestand**, hierdoor **neemt het tekort toe** en moeten ze meer gaan lenen tegen een hogere rente

Staatsschuldquote- Vergelijkt de staatsschuld van landen met elkaar
(Staatsschuld uitgedrukt in procenten van BBP)

$$\text{Staatsschuldquote} = \frac{\text{Staatsschuld}}{\text{BBP}} \times 100\%$$

BBP groeit + Staatsschuld blijft gelijk = Staatsschuldquote neemt af

Jaarlijkse rentelasten blijven even groot als de staatsschuld & rentepercentage gelijk blijven

Economie groeit sterker dan gemiddeld- Hoogconjunctuur - overbesteding

Economie groeit minder dan gemiddeld - Laagconjunctuur - Onderbesteding

Trendmatige Groei= Gemiddelde groei over een langere periode

Bezuinigen tijdens een laagconjunctuur versterkt de laagconjunctuur

Procyclusch conjunctuurbeleid- Bezuinigen bij een laagconjunctuur
- Meer besteden bij een hoogconjunctuur

Bij een laagconjunctuur stimuleert de overheid de economie door:

- 1) Eigen uitgaven te verhogen
- 2) Belastingen te verlagen

Anticyclusch conjunctuurbeleid- Overheidsbeleid dat tegen de conjunctuurgolf ingaat

Tijdens het Anticyclusch conjunctuurbeleid- **Verbeterd het overheidssaldo bij een hoogconjunctuur en verslechterd het overheidssaldo bij een laagconjunctuur**

Automatische conjunctuurstabilisator vb Goede sociale uitkeringen

Economische convergentie- Landen groeien economisch gebied naar elkaar toe

Convergentie- Is nodig voor **eenheid** binnen de EU, als er divergentie is kunnen er namelijk spanningen ontstaan tussen de landen

Hoe hoger het risico dat het geleend geld niet terug komt hoe hoger de rente

---

Hoofdstuk 4: De wisselkoers van de euro

Wisselkoers- De waarde van een munt uitgedrukt in een andere munt

Appreciatie- Een stijging van de wisselkoers

Deprecatie- Een daling van de wisselkoers

Valutamarkt- De markt waar munten worden omgewisseld

Prijs van de munt wordt bepaald door de **vraag en aanbod** op de markt

De wisselkoers van de markt verandert als de vraag of aanbod naar de euro verandert

Toename van **export** uit de eurozone zal tot meer vraag naar euro's leiden

Betalingsbalans- Overzicht van ontvangsten en uitgaven aan het buitenland in een bepaalde periode

Op de **lopende rekening**- Staan **geldstromen** die van invloed zijn op het **nationaal inkomen**

Op de **kapitaalrekening**- Staat **kapitaalimport** en **kapitaalexport**

Op de **lopende rekening van de betalingsbalans** Staat de waarde van de internationale handel in goederen en diensten en de internationale overboekingen van de inkomens van een land

Als Nederland **productiefactoren** Arbeid en Kapitaal beschikbaar stelt in het buitenland ontvangt Nederland de productiefactoren loon, rente en winst er voor terug

Overschot op de lopende rekening - Ontvangsten zijn groter dan de inkomsten

Tekort op de lopende rekening- Ontvangsten zijn kleiner dan inkomsten

Kapitaalrekening- Worden internationale investeringen, leningen en beleggingen op geboekt

Materieel saldo - Het saldo van de totale betalingsbalans

ECB (Europese centrale bank)- Beheert de voorraad internationale betaalmiddelen

Bij betalingen aan het buitenland neemt de voorraad internationale betaalmiddelen van ECB af

Valutareserve/ deviezenreserve- Voorraad internationale betaalmiddelen

Materieel Overschot op de betalingsbalans- Totale ontvangsten uit buitenland zijn groter dan de totale uitgaven aan het buitenland

Landen met een tekort op de lopende rekening - Teren in op de valutareserve of lenen van landen met een overschot

Tekorten op de lopende rekening gaan vaak samen met overschotten op de kapitaalrekening

Het Saldo van de kapitaalrekening heeft invloed op de toekomstige lopende rekening, De leningen die geboekt worden op de kapitaalrekening, leiden in de toekomst tot rentebetalingen die worden geboekt op de lopende rekening

---

Hoofdstuk 5: Economische samenhang

Valutamarkt- Samenhang tussen markten in EU en markten in het buitenland

(Dit onderlinge verband wordt steeds belangrijker door het toenemende vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en arbeid)

De **internationale concurrentiepositie** van de Euro landen verslechterd wanneer de **inflatie** in de Eurolanden **hoog** is ten opzichte van andere landen

Inflatie- Kan komen doordat grondstofkosten en loonkosten van een bedrijf blijven stijgen

Landen met een **lage inflatie** ten opzichte van andere landen hebben een **sterke internationale concurrentiepositie**

Als de **Euro stijgt** worden **geïmporteerde producten** voor de Europese landen **goedkoper**

Als de **wisselkoers stijgt** kan de **inflatie** via de export **verminderen**

Als de wisselkoers van de EU stijgt worden producten uit de EU voor het buitenland goedkoper de internationale concurrentiepositie van de EU zal dus verbeteren

Echter zal de EU minder producten uit het buitenland gaan kopen als de Euro daalt omdat de buitenlandse producten voor de EU juist duurder worden

Functies van de ECB:

- 1) Bankbiljetten uitdelen
- 2) Zorgen voor soepel lopend giraal betaalverkeer
- 3) Toezicht houden op de banken
- 4) Bank zijn van de banken (geld uitlenen aan de banken)

Monetair beleid- Taak van ECB als beleid om de prijsstabiliteit te handhaven

De ECB houdt de inflatie laag met de rentestand

Als de ECB de rente laat stijgen zullen de banken dat ook doen en zal de rente op de geldmarkt ook stijgen

De ECB zal de rente verhogen in een situatie van hoogconjunctuur / overbesteding de prijzen zullen in deze situatie stijgen doordat er meer vraag dan aanbod is naar producten er kan inflatie ontstaan, een daling van de bestedingen is gewenst en die wordt bereikt door de rente te verhogen

De ECB zal de rente verlagen in een situatie van laagconjunctuur / onderbesteding

De ECB heeft een probleem bij het voeren van het rentebeleid als de stand van de conjunctuur niet in alle landen gelijk is

Verschillen in de rentestand kunnen gevolgen hebben voor de wisselkoers

Buitenlandse beleggers worden aangetrokken door de hoge rentestand, doordat ze hier meer rente over hun geld krijgen dan in hun eigen land

Door de relatief hoge rente komt er dus een kapitaalstroom opgang naar de EU, de vraag en de koers van de Euro zal dus gaan stijgen

De ECB bemoeit zich sinds 2011 ook met overheidsleningen zo lenen ze voor een lage rente geld uit aan probleemlanden zoals Griekenland

---